

Kommunal- og moderniseringsdepartementet - KMD

Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 20/03076-2
Arkivkode: F00 &00
Saksbehandler: Anne Gamme,
Deres referanse: 20/6106-1
Dato: 05.03.2021

Høring - Ny boligsosial lov

Forslag til lov om kommunens ansvar overfor vanskeligstilte på boligmarkedet – høringssvar.

Det vises til høring om ny boligsosial lov med høringsfrist 15.03.2021. KS synspunkter på lovforslaget er oppsummert slik:

1. Lovens formålsbestemmelse må gjøres mer overordnet, knyttet til vanskeligstiltes muligheter til å anskaffe og beholde en bolig.
2. Rekkevidden av kommunens forpliktelser til å gi bistand til personer som oppholder seg i kommunene må klargjøres, herunder om den er uavhengig av om vedkommende er folkeregistrert i en annen kommune eller ikke.
3. Kommunene selv må være klageinstans over enkeltvedtak.
4. Det gis ikke hjemmel for at statsforvalter kan føre tilsyn med kommunene.
5. Lovens praktiske konsekvenser bør evalueres etter 2 år.

Vurdering av lovforslaget

At det foreslås en egen lov som skal regulere kommunens ansvar på det boligsosiale området synes i utgangspunktet positivt. Lovforankringen på området i dag er fragmentert og det kan fremstå som uklart hvilke forpliktelser kommunen egentlig har. Selv om forslaget i hovedsak kun viderefører det ansvaret som kommunen har i dag etter sosialtjenesteloven og helse -og omsorgstjenesteloven, så synes det imidlertid grunn til å være skeptisk til enkelte sider av forslaget. En nærmere redegjørelse følger nedenfor.

Formålsbestemmelsen i loven bør innsnevres – § 1

Lovutkastets forslag til formålsbestemmelse er vidtgående: «Formålet med loven er å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet skal kunne skaffe seg og beholde en bolig som har tilfredsstillende størrelse og standard, og som ligger i et nærmiljø som er bra for den eller de som skal bo der.» Begrepet «tilfredsstillende størrelse og standard» og begrepet «ligger i et nærmiljø som er bra for den eller de som skal bo der» er svært skjønnsmessige og gir rom for mange tolkninger. Det er en risiko for at formålsbestemmelsen ved dette gir et inntrykk av at kommunens plikter går lengre enn hva som i dag følger av helse- og omsorgstjenesteloven og sosialtjenesteloven, og at det vil skape et misforhold mellom plikter som kommunen rent faktisk har og de forventninger den vanskeligstilte og samfunnet for øvrig vil ha til kommunen. Ut fra dette synes det hensiktsmessig at formålsbestemmelsen snevres noe inn. KS foreslår en mindre vidtfavnende formålsbestemmelse: «Formålet med loven er å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet skal kunne skaffe seg og beholde en bolig».

Kommunenes organisatoriske ansvar – § 4

Det er stor oppslutning om at boligpolitikken både lokalt og nasjonalt bør være kunnskapsbasert og bygge på et godt faktagrunnlag. I lovforslaget stilles krav om at kommunen skal ha oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. Vi registrerer at departementet vurderer at kravene dels er presisering av det ansvaret kommunene har i dag etter medvirkningsansvaret, dels en skjerpning av dagens krav. Videre følger det av forslaget at en drøfting av kommunens boligsosiale arbeid bør inngå i planstrategien, og at kommunen i sitt arbeid med kommuneplanen etter plan- og bygningsloven kapittel 11 skal fastsette overordnede mål og strategier for det boligsosiale arbeidet. Over tid, under arbeid med forrige boligsosiale strategi og underveis i arbeid med denne, er det gitt innspill fra kommuner om at en presisering av dette i lovverket er positivt og vil klargjøre ansvaret. KS er kjent med at det utvikles ny statistikk og bedre kunnskapsgrunnlag blant annet over kommunale boliger som dekker noe av kommunenes oversiktsbehov når dette blir klart. På dette grunnlag støtter KS forslaget.

I tillegg vil vi gjerne påpeke at kommunenes virkemidler på feltet bør bedres. Kommunene har lite eller ingen kunnskap om hvilke boliger som bebos av eier, hvilke boliger som står tomme, og hvilke boliger som leies ut. Den statistikken om boliger som ligger gratis tilgjengelig hos SSB dekker ikke kommunenes behov. Sekundærboliger utgjør en vesentlig andel av boligmassen i byene. Kommunene ønsker mer kunnskap om hvilke boliger som er sekundærboliger og hvem som eier disse. KS oppfordrer derfor regjeringen til å gi kommunene tilgang på de dataene Skatteetaten har om sekundærboliger, og pålitelig statistikk om boliger, herunder om hvilke boliger som står tomme. Kunnskap om levekår på lavt geografisk nivå er viktig for utformingen av kommunens bolig- og byutviklingspolitikk. Bydelsvise data som ligger tilgjengelig hos SSB og i Folkehelseinstituttets folkehelseprofiler er for grovkornet til å dekke kommunens behov. Kommunene må derfor kjøpe data fra SSB og andre, noe som er arbeidskrevende og kostbart for kommunene. Dette gjelder levekårsdata, mer detaljerte befolkningsframskrivninger med mer. KS er kjent med at levekårsdata blant annet i folkehelseprofilene utvikles, men vil oppfordre regjeringen til å sørge for at kommunene får bedre og mer relevante data lett tilgjengelig.

Uklart hvem kommunene er forpliktet til å gi bistand – §§ 5 og 6.

Hvem som er omfattet av kommunens ansvar for å yte bistand fremstår som uklart, og flere kommuner har stilt spørsmål ved om det er slik at kommunen har plikt til å gi bistand til alle som oppholder seg i kommunen uavhengig av om vedkommende er folkeregistrert i en annen kommune. Rekkevidden av kommunens forpliktelser på dette området bør avklares.

Klagerett til statsforvaltere og tilsynshjemmel for statsforvaltere – §§ 7 og 8

Det foreslås i høringsnotatet at hovedinnholdet i kommunes bistand må komme frem skriftlig i enkeltvedtak, at kommunens enkeltvedtak skal kunne påklages til statsforvalteren og at statsforvalterne skal kunne utøve tilsyn med kommunen.

Sett hen til at lovforslaget ikke gir den enkelte noen rettskrav på bolig – men alene gir regler om hvordan kommunen skal oppfylle sin hjelpeplikt, herunder ved at det stilles strengere krav til kommunens plikt til å treffe enkeltvedtak, så synes forslaget om at statsforvalteren skal være klageinstans noe uproporsjonalt. Det vil også kunne føre til at kommunen må bruke tid på saksbehandling og klagebehandling som kunne ha vært brukt på boligsosialt arbeid. Til dette kommer og at det synes uklart hvilken side klagereglene vil ha mot tilstøtende regelverk. Her pekes særlig på forholdet til kommunens rolle som utleier og at kommunen tildeler bolig ved enkeltvedtak, hvorpå en klage behandles internt i kommunen av kommunens egen klagenemnd etter forvaltningslovens § 28 andre ledd.

At det er et reelt behov for tilsyn på området kan vi heller ikke se at det er ført argumenter for i høringsnotatet. Som grunnlag pekes det på rus og psykisk helsepasienter og at de er utskrivningsklare, men venter på kommunale tjenester og ofte botilbud. Rapporten det vises til er riktignok fra 2013, men viser at kun 7 % var utskrivningsklare og ventet på kommunale tjenester inklusive bolig. Det utgjorde 157 personer. I tillegg vises det til Helsetilsynets risikovurdering fra 2016. KS er enig i at innsatsen mot denne

pasientgruppen på boligområdet må forsterkes, men er tvilende til at de foreslåtte virkemidlene vil ha ønsket virkning. Det har vært en positiv utvikling i kommunenes arbeid på feltet, som også fremheves i boligstrategien. Godt samarbeid med Husbanken, bedre kunnskap om betydningen av en trygg bolig, samt kommunenes eget styrkede arbeid på feltet er sannsynlige suksessfaktorer. Økt tilsyn er dermed ikke et egnet virkemiddel på dette feltet etter KS mening.

Forslaget vil også kunne føre til at kompetanse og makt flyttes fra kommunene til statsforvalterne gjennom klage og tilsynsreglene, og på denne måten svekke det kommunale selvstyret. Ut fra ovennevnte foreslår KS at kommunen selv er klageinstans over enkeltvedtak som er truffet av kommunen, og at det ikke gis hjemmel for at statsforvalteren kan føre tilsyn.

Økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget.

Det henvises til at dagens ressursbruk på boligsosialt arbeid er bygget på Vistas evaluering fra 2017. Den viser at kommunene i gjennomsnitt bruker 4,4 årsverk på boligsosialt arbeid i året, og totalt brukes anslagsvis 1 300 årsverk på boligsosialt arbeid i året. Målt som andel av totale årsverk i kommunene utgjør dette i gjennomsnitt 0,38 prosent. Anslagene er usikre fordi det boligsosiale arbeidet skjer på flere områder i kommunene. Vi registrerer at departementet mener selv at noen kommuner vil trenge å gjøre mindre justeringer i det boligsosiale arbeidet, mens andre må få bedre rutiner og systemer på plass. Det er ikke grunnlag for KS til å anslå noe annet enn dette, men de administrative byrdene for kommunene vil trolig øke hvis forslaget blir vedtatt slik det foreligger. Flere kommuner påpeker at lovforslaget vil medføre behov for endringer i saksbehandlingsrutinene fordi forslaget innebærer vesentlig større bruk av enkeltvedtak i forbindelse med råd og veiledning. Dette vil medføre økte administrative kostnader. Det foreslås at forslaget blir evaluert etter 2 år også med tanke på økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget.

Lasse Hansen
Adm.dir

Helge Eide
Områdedirektør samfunn, velferd og demokrati